

Hans Op de Beeck Tussen verlaten en naderen

ELS NOUWEN

Hij is gefascineerd door tijdelijke verblijven, transitzones en onbestemde plaatsen. Onderweg-zijn, zowel mentaal als fysiek, is van vitaal belang voor kunstenaar Hans Op de Beeck. Een portret.

Letterlijk onderweg

Momenteel is Hans Op de Beeck (°1969 Turnhout) vaak letterlijk onderweg. Hij verblijft voor een jaar in New York. Na zijn studies aan Sint-Lukas Brussel, het HISK Antwerpen en de Rijksacademie Amsterdam, heeft hij nu een atelier in PS 1, een 'international studio program' onder de vleugels van het MoMA. De internationale erkenning is er al langer, getuige de solo- en groepstentoonstellingen in binnen- en buitenland. In 2001 ontving hij de prestigieuze Prijs Jonge Belgische Schilderkunst voor zijn reusachtige maquette van een verwoeste stadswijk. De ruimtelijke installaties vormen echter maar een deel van zijn beeldproductie. Op de Beeck fotografeert ook, tekent, en maakt video-installaties. Het medium wordt zorgvuldig gekozen, op basis van geloofwaardigheid en in functie van de beeldinhoud.

Representeren

"Een geruim aantal jaren had ik een bepaald beeld in mijn hoofd. Een zicht op een totaal verlaten kruispunt in een koud nachtelijk landschap. Het moment waarop je 's nachts moederziel alleen voor dat rood licht staat. Tijdens de dag is zo'n plek een mengelmoes van activiteiten, ze is dan quasi onzichtbaar. Als het verkeer en de dagdagelijkse kleurrijke realiteit afwezig zijn, verschijnt een absurd soort "no man's land". De functionaliteit verdwijnt. Het wordt decor voor een totaal andere ervaring. Aanvankelijk heb ik getracht dat beeld te filmen, maar bij die videobeelden kwam het accent te veel liggen op het bedreigende karakter van de scene, zoals in een horrorscenario.

Omdat de absurditeit en het 'non-event' karakter van het beeld erg belangrijk voor me waren, vond ik dat videobeelden mijn oorspronkelijk idee te veel vernauwden. Ik bouwde tenslotte een monumentale maquette in een donkere ruimte ("Location 1", 1998), belicht met enkel een klein beetje zacht blauw maanlicht. Als toeschouwer zie je direct dat het hier gaat om een representatie."

Op de Beeck's nauwkeurig nagebouwde sculpturale installaties zijn meestal onbestemde of oninteressante plekken. Desolate landschappen, verlaten speeltuinen en woonwijken bijvoorbeeld. Plaatsen waar de mens de natuur naar zijn hand heeft gezet. Gedomesticeerde ruimtes die talrijke codes in zich dragen, en intrigeren door een complex sluimerend potentieel aan betekenissen. Het is een oproepen van een stilstaande parallelle wereld, zo zegt hij zelf, een soort tijdloos nergens. Verwarrend, onbehaaglijk en kantelend naar het absurde.

Ensceneren

In tegenstelling tot de ruimtelijke modellen waar de mens afwezig is, wordt hij in Op de Beeck's video's meestal nadrukkelijk aanwezig gesteld. Vaak fragmenten uit het dagelijkse leven, uitvergroet of bewerkt, waardoor een vervreemdend beeld ontstaat. Zo registreert hij een echtpaar zwijgend achter een kop koffie in een wegrestaurant ("Coffee", 1999). Schijnbaar hebben ze elkaar niets meer te vertellen.

Het woordeloos samenzijn evoceert een tergende leegheid. De locatie is niet toevallig. Op de Beeck is gefascineerd door plaatsen waar je –maar– een moment halt houdt.

Onderweg is ook het jonge koppel in "Determination 4" (1998). Samen met hun 2 kinderen lopen ze naar ons toe in een ijle, monochroom witte omgeving. Zonder aanwijsbare reden, duidelijk gehaast naar een onbekende bestemming. Ze raken vermoeid (8 minuten real time), maar blijven absurd uitzichtloos ter plaatse trappelen. Hans Op de Beeck ensceeneert Beckettiaanse tafereelen. Situaties, tragisch en komisch, onttrokken aan de werkelijkheid. Zijn kunst refereert aan het leven zelf en reflecteert over de huidige menselijke conditie. Hij observeert, registreert en interpreteert. In "Situation I" (2000) trekt de camera droogweg naast een ellenlange rij kassa's in een supermarkt zonder één enkele klant. Enkel de caissières zijn op post gebleven. Ze staren, als tentoongestelde wassen figuren, doelloos voor zich uit. De volkomen bewegingloosheid staat in schril contrast met de normale drukke vloed van mensen, goederen en geld in een supermarkt. Door bepaalde aspecten te isoleren of lichtjes uit de context te halen stelt Op de Beeck bepaalde maatschappelijk mechanismen in vraag.

Jonge Belgische schilderkunst

Het bekoorde werk, een maquette van acht bij acht meter, vulde een volledige zaal in het PSK. Een getrouwe weergave van een stadswijk uit de jaren '50, de tijd van de wederopbouw.

De hele wijk is echter verwoest, de straten zijn verlaten en de speeltuinen onbespeeld. Alles is grauw en er lijkt een lichte nevel te hangen. Het fonteintje spuit nog steeds water, maar de menselijke aanwezigheid lijkt hier enkel nog in de herinnering te leven. "Het was mijn bedoeling om door de architectuur een typisch kleinburgerlijk optimisme op te roepen", zegt Op de Beeck. "Er is een ramp gebeurd, maar het wordt niet duidelijk wat dat precies was: oorlog, een aardbeving, een neergestort vliegtuig. Wat mij interesseert, is de intense vervreemding van een plaats waar plots alle leven uit verdwenen is."

Het artificieel en bijna surrealistisch karakter van het tafereel wordt benadrukt door het feit dat de maquette is opgevat als een soort van kijkdoos. Je kijkt naar de stilstaande enscenering als door een raam. Schaal- en tijdsgevoel vervagen, de scène trekt je als het ware naar zich toe.

Het poëtische karakter is voor een groot deel te danken aan de minutieuze afwerking, de grote zorg voor detail. Sterk beeldend werk met een emotionele impact.

Toekomstperspectieven

"Momenteel ben ik heel druk in de weer voor een nieuwe videoproductie, die ik rond moet hebben voor mijn parallelle solotentoonstellingen bij Xavier Hufkens in Brussel (opening 6 maart 2003) en Hales Gallery in London (opening 14 maart 2003)", vertelt Hans Op de Beeck.

"Ik maak voor het eerst een narratieve kortfilm, de verfilming van een kortverhaal dat ik een jaar geleden in het literaire tijdschrift DWB publiceerde. In een grote ruimte ben ik decorlementen op reële schaal, en andere op maquetteschaal, aan het uitwerken.

Tussen een complex geheel van decor-elementen en spotlights, vertellen de acteurs en de camera, die een soort choreografische bewegingen maakt, een verhaal. Het wordt een zwart-witfilm waarvan een deel animatiefilm. Bij het filmen van de vertelling, wil ik grote zorg besteden aan het in beeld brengen van kleine details, bewegingen, gelaatsuitdrukkingen. Het werk draagt de titel 'My brother's gardens'. Verder toon ik in beide galerieën naast de video ook nieuw sculpturaal werk en tekeningen."

We zijn benieuwd.

Foto's: © Hans Op de Beeck